

Sociale dominantie en intrapersonlijke vaardigheden

Masterthesis

Rosa van de Giessen (3955214)

Universiteit Utrecht

Universiteit Utrecht

Masterthesis Orthopedagogiek

Werkveld Jeugdzorg

Cursuscode: 200500130

Begeleider: Mw. M. Vermande

Tweede beoordelaar: Kirsten Buist

Inleverdatum: 14-06-2015

Voorwoord

Met veel enthousiasme ben ik afgelopen schooljaar begonnen aan mijn masterthesis: ‘*Resource control* en intrapersonlijke vaardigheden’, welke begeleid werd door mijn scriptiebegeleider Marjolijn Vermande. Tijdens dit onderzoek heb ik veel geleerd over de sociale status en de intrapersonlijke en sociaal manipulatieve vaardigheden van bistrategen, non-controllers en typicals in de brugklas. Daarnaast heb ik geleerd om resultaten te analyseren en te interpreteren.

Via deze weg wil ik Marjolijn Vermande bedanken voor haar enthousiaste en motiverende manier van werken. Ik heb goede adviezen en feedback van haar gehad die mij hebben geholpen bij het schrijven van mijn thesis. Daarnaast gaat mijn dank uit naar de scholen en kinderen die hebben deelgenomen aan de dataverzameling. Tot slot wil ik mijn medestudente, Marjolein de Vet, bedanken voor haar inzet en samenwerking tijdens deze thesis.

Abstract

To adolescents it is really important to have a high social status and position, because it will be reestablished whenever they go to middle school. The *Resource Control Theory* (Hawley, 1999) states that adolescents that apply both aggressive and cooperative strategies, to get status and a high social position, are most successful in this process.

Furthermore will these 'bistrats' be more socially attractive and poses better psychosocial skills. The verification of these assumptions were central in this study.

Within the research there was a use of existing data originating from a pilot study filled in by 161 students (year 2013-2014). Making use of *peer nominations*, *peer ratings* and self-reports the participants filled out an online survey to measure social status, social acceptance, social manipulation and intrapersonal skills.

Current research showed that bistrats have a high position in class, but are not socially accepted by peers. In addition they have less intrapersonal skills than non-controllers and typicals. Bistrats make more use of social manipulation than non-controllers, although this difference was not significant. This means that they are good at social domination, but in fact are not more loved by their peers.

Keywords: resource control, perceived popularity, peer regard, intrapersonal skills, social manipulation, bistrats, non-controllers and typicals.

Samenvatting

Een hoge sociale status en positie is belangrijk voor adolescenten, aangezien dit opnieuw wordt vastgesteld wanneer kinderen naar de brugklas gaan. Volgens de *Resource Control Theory* (RCT; Hawley, 1999) slagen jeugdigen, die zowel agressieve als coöperatieve strategieën toepassen om status en een goede positie te verkrijgen, daar het beste in. Bovendien zouden deze ‘bistrategen’ sociaal aantrekkelijk zijn en over goede psychosociale vaardigheden beschikken. Toetsing van deze veronderstellingen stonden in dit onderzoek centraal, waarbij de bistrategen zijn vergeleken met non-controllers (die weinig gebruik maken van strategieën) en typicals (gemiddelde kinderen).

In het onderzoek is gebruik gemaakt van bestaande data afkomstig uit een pilot studie die in het schooljaar 2013/2014 bij 161 leerlingen is afgenomen. Voor deze pilot studie is gebruik gemaakt van een online-vragenlijst waar aan de hand van *peer* nominaties, *peerratings* en zelfrapportages de sociale status, sociale acceptatie, sociaal manipulatieve- en intrapersonlijke vaardigheden gemeten zijn.

Uit huidig onderzoek is gebleken dat bistrategen een hoge positie in de klas hebben, maar niet sociaal geaccepteerd worden door hun leeftijdsgenoten. Daarnaast beschikken zij over minder intrapersonlijke vaardigheden dan non-controllers en typicals. Bistrategen maken, hoewel niet significant, wel meer gebruik van sociale manipulatie dan non-controllers. Dit betekent dat zij goed zijn in sociale dominantie, maar in werkelijkheid niet geliefd zijn bij hun leeftijdsgenoten.

Kernwoorden: resource control, perceived popularity, peer regard, intrapersonlijke vaardigheden, sociale manipulatie, bistrategen, non-controllers en typicals.

Inleiding

Een hoge status en positie onder leeftijdsgenoten is belangrijk voor adolescenten. Men spreekt van sociale dominantie wanneer iemand meer status of invloed heeft dan de ander (Dhont, Hodson, Costello, & MacInnis, 2012). Hawley (1999) definieert sociale dominantie in termen van *resource control*. Dit omvat zowel het verwerven van materiële bronnen (zoals voedsel of speelgoed), sociale bronnen (zoals het sluiten van vriendschappen of bondgenootschappen) en informatieve bronnen (zoals kennis) (Olthof, Goossens, Vermande, Aleva, & Van der Meulen, 2011). Volgens haar *Resource Control Theory* (RCT; Hawley, 1999) kan *resource control* verkregen worden via twee verschillende groepen van strategieën, namelijk coërcieve en prosociale strategieën. Coërcieve strategieën zijn directe en vijandige strategieën. Deze omvatten het afpakken van spullen, dreigen, en dwingen en worden beschouwd als sociaal onaantrekkelijk en antisociaal. Prosociale strategieën zijn indirecte en coöperatieve strategieën. Deze omvatten het ruilen van spullen of beloven van vriendschap; dit wordt beschouwd als sociaal geaccepteerd gedrag (Olthof et al., 2011).

Resource control typen en status

Op basis van de mate van coërcief en sociaal strategiegebruik onderscheidt Hawley (1999) verschillende typen *resource controllers*: coërcieve controllers, prosociale controllers, bistrategen, non-controllers en een restgroep die zij 'typicals' noemt. Coërcieve controllers maken voornamelijk gebruik van coërcieve strategieën (direct agressief) en prosociale controllers van prosociale strategieën (coöperatief). De bistrategische groep maakt gebruik van beide strategieën. Van alle groepen hebben bistrategen de meeste *resource control*, gevolgd door prosociale en coërcieve controllers. Non-controllers gebruiken zowel weinig coërcieve als prosociale strategieën en hebben de minste *resource control*. De typicals scoren gemiddeld op *resource control* (Hawley, 1999).

Naast *resource control* wordt ook *perceived popularity* beschouwd als een maat van sociale status en dominantie (Hawley, 2003; Pellegrini et al., 2011; Rose, Swenson, & Waller, 2004). Het gaat hier om de mate waarin een kind als populair geldt in de klas. *Perceived popularity* is met andere woorden de erkenning, dominantie en prestige die kinderen binnen een peergroep krijgen (De Bruyn, Cillessen, & Wissink, 2010; Parkhurst & Hopmeyer, 1998). Van de *resource control* groepen scoren bistrategen het hoogst op *perceived popularity* (Hawley, Little, & Card, 2008; Olthof et al., 2011).

Vroeger werd het gebruik van agressie gezien als dé manier om sociale status en dominantie te verkrijgen (Vaillancourt & Hymel, 2006; Luther & McMahon, 1996). De *Resource Control Theory* is vernieuwend, omdat deze stelt dat ook coöperatief gedrag tot

dominantie kan leiden. Gedragingen die qua vorm verschillen kunnen dus dezelfde functie hebben. Een ander vernieuwend punt is dat agressie volgens Hawley niet altijd negatief is, terwijl gedragswetenschappers (m.n. ontwikkelingspsychologen en pedagogen) agressie traditioneel zien als slecht, onaanvaardbaar en sociaal incompetent gedrag (Hawley, 2007). Uitgaande van verschillende onderzoeksresultaten stelt Hawley (2008) dat sommige vormen van agressie meer sociaal adaptief zijn dan voorheen werd gedacht. Bovendien blijken agressieve bistrategen, toch sociaal aantrekkelijk te zijn, omdat zij agressie met prosociaal gedrag combineren (Hawley, 2008).

Sociale aantrekkelijkheid en bistrategen

Hawley (2008) stelt dat bistrategen beschikken over de meeste *resource control* aangezien zij gebruik maken van zowel coërcieve als prosociale strategieën. Zij zijn bovendien sociaal aantrekkelijk. Ze worden bijvoorbeeld vaak als vriend genoemd en over het algemeen sociaal geaccepteerd (Hawley, 2007). Sociale acceptatie, tegenwoordig vaak *peer regard* genoemd, is de mate waarin kinderen geliefd zijn of aardig worden gevonden door hun leeftijdsgenoten (De Bruyn et al., 2010). Andere studies daarentegen veronderstellen dat kinderen die populair zijn niet per definitie sociaal geaccepteerd hoeven te worden (Lafontana en Cillessen, 1998; Parkhurst & Hopmeyer, 1998; Andreou, 2006, Mayeux, Houser & Dyches, 2011). Sociale acceptatie gaat meestal samen met (*pro*)sociale vaardigheden (Wargo Aikins & Litwack, 2011). Hierdoor veronderstelt Hawley (2007) dat bistrategen over goede sociale vaardigheden beschikken (Warden & Mackinnon, 2003). Ook Olthof en collega's (2011) suggereren dat het flexibel toepassen van sociale strategieën waarschijnlijk sociale vaardigheden vereist. Of dat zo is en welke vaardigheden van belang zijn, is echter niet duidelijk. Non-controllers daarentegen zouden veel minder sociaal vaardig zijn aangezien zij over de minste *resource control* beschikken (Hawley, 2003; Hawley, 2007).

Psychosociale vaardigheden

Om goed te functioneren in de samenleving zijn psychosociale vaardigheden nodig. Hiermee worden vaardigheden bedoeld die nodig zijn om zelfstandig en constructief aan de samenleving te kunnen deelnemen (Van der Ploeg & Scholte, 2013). Deze vaardigheden worden ook wel prosociale vaardigheden genoemd (Wargo Aikins & Litwack, 2011). Psychosociale vaardigheden zijn onder te verdelen in interpersoonlijke vaardigheden en intrapersoonlijke vaardigheden. De interpersoonlijke vaardigheden, ook wel relationele en affectieve vaardigheden, hebben betrekking op communicatie, het opkomen voor jezelf en de omgang met personen. De intrapersoonlijke vaardigheden zijn onder te verdelen in

zelfsturing en zelfbewustzijn. Zelfsturing is het vermogen dat een persoon bezit om het gedrag te sturen en te beïnvloeden. Zelfbewustzijn is de beleving van eigen identiteit op het gebied van doen, denken, voelen en ervaringen (Van der Ploeg & Scholte, 2013; Merrell, Cohn, & Tom, 2011; Kenneth et al., 2011). De intrapersonlijke vaardigheden stonden in dit onderzoek centraal¹. Wargo Aikins en Litwack (2011) zien zelfcontrole als een belangrijke indicatie die nodig is om sociaal aantrekkelijk te zijn en geaccepteerd te worden. Aangezien zelfcontrole veel overeenkomt met zelfsturing bestaat het vermoeden dat bistrategen, met name dit aspect van intrapersonlijke vaardigheden, hoog scoren.

Sociale manipulatie

Een vaardigheid die niet onder inter- of intrapersonlijke *prosociale* vaardigheden valt, maar in dit verband wel relevant kan zijn, is sociale manipulatie. Dit houdt in dat kinderen anderen beïnvloeden om hun doelen te bereiken (Riggio, 1986). Zoals hierboven is gezegd vat men psychosociale vaardigheden tegenwoordig meestal op als *prosociale* vaardigheden (Van der Ploeg & Scholte, 2013; Kenneth et al., 2011). Riggio (1986) maakt onderscheidt tussen sociale vaardigheden en *prosociale* vaardigheden. Volgens zijn opvatting is sociale manipulatie een sociale vaardigheid. Uit het onderzoek van Andreou (2006) komt naar voren dat sociale manipulatie een vorm is van agressie en dus geen *prosociaal* gedrag. Hawley (2003) noemt bistrategen ook wel ‘machiavellisten’. Hierdoor is het vermoeden ontstaan dat bistrategen goed zijn in sociale manipulatie.

Dit onderzoek

In deze thesis stond de vraag centraal of bistrategische brugklassers meer intrapersonlijke en sociaal manipulatieve vaardigheden hebben dan andere *resource control* groepen. Daartoe werd eerst nagegaan of zij, zoals Hawley stelt, hoger scoren op sociale dominantie (*resource control* en *perceived popularity*) en *peer regard*. Vervolgens werd getoetst of zij over meer intrapersonlijke vaardigheden beschikken. Als laatste werd gekeken of bistrategen hoog scoren op sociale manipulatie. De volgende hypothesen zijn opgesteld voor het huidige onderzoek: (1) Bistrategen beschikken over de meeste *resource control*, *perceived popularity* en *peer regard* gevolgd door de *typicals*. Non-controllers zullen naar verwachting het laagst scoren. (2) Bistrategen hebben meer intrapersonlijke vaardigheden dan *typicals*. Non-controllers zullen naar verwachting het laagst scoren. (3) Bistrategen hebben naar verwachting de meeste sociaal manipulatieve vaardigheden, gevolgd door de *typicals*. Non-controllers zullen naar verwachting het laagst scoren.

¹ Marjolein de Vet (2015) heeft in haar masterthesis interpersoonlijke vaardigheden onderzocht.

Om deze hypothesen te toetsen is gebruik gemaakt van *peer* nominaties, *peerratings* en zelfrapportages. Gezien de kleine groeps grootte van de coërcieve en prosociale controllers heeft huidig onderzoek zich gericht op de bistrategen, non-controllers en typicals.

Methoden

Participanten

In dit onderzoek is gebruik gemaakt van bestaande data afkomstig van een pilot binnen het zwaartekrachtprogramma Dynamics of Youth van de Universiteit Utrecht die afgenomen is bij ongeveer 172 brugklassers van het VMBO (2 klassen), HAVO (1 klas), HAVO/VWO (1 klas) en gymnasium (3 klassen) in het schooljaar 2013/2014. Voorafgaand aan het onderzoek kregen ouders een informatiebrief en konden door middel van een nee-formulier aangeven dat hun kind niet deel mocht nemen. Leerlingen konden ook zelf weigeren. Van de 172 leerlingen deed 94% mee. De meeste leerlingen die niet meededen waren afwezig tijdens het onderzoek, bijvoorbeeld wegens ziekte. Van de 161 deelnemende brugklassers zijn er 86 jongens (53,4%) en 75 meisjes (46,6%).²

Procedure

Voor deze pilot studie is gebruik gemaakt van een online-vragenlijst. Deze vragenlijst is gemaakt in LimeSurvey (<https://www.limesurvey.org/en/>) waar aan de hand van *peer* nominaties, *peerratings* en zelfrapportages de vragen beantwoord zijn. Bij gebruik van *peerratings* en *peer* nominaties zijn de namen van klasgenoten steeds per item in willekeurige volgorde gezet. Daarnaast kon een kind zichzelf niet *raten* of nomineren. Bij *peer* nominaties konden de respondenten ongelimiteerd *peers* nomineren. Voordat de vragenlijst werd afgenomen is uitgelegd wat de vragenlijst inhoudt en is verdere uitleg gegeven. De afnameduur nam ongeveer anderhalf lesuur in beslag. De vragenlijst is klassikaal afgenomen onder leiding van studenten die te werk gingen volgens een onderzoeksprotocol. De zitplaatsen van de leerlingen zijn om en om ingedeeld op basis van sekse (jongen-meisje), zodat de leerlingen elkaar minder konden afleiden.

Meetinstrumenten

Coërcieve en prosociale strategieën. Voorheen zijn de coërcieve en prosociale strategieën gemeten aan de hand van peernominaties (Olthof et al., 2011). In deze pilotstudie is gebruik gemaakt van *peerratings*, waarbij participanten elke klasgenoot beoordeelden op een driepuntschaal ('nooit' (1) 'soms' (2) 'vaak' (3)), aangezien dit beter past bij de doelstellingen van Dynamics of Youth project dan *peer* nominaties.

² Ik bijgedragen aan de dataverzameling van hetzelfde project.

Om het gebruik van coërcieve strategieën te meten zijn zes vragen gesteld (Olthof et al., 2011), waaronder de vraag: ‘Welke kinderen in jou klas krijgen hun zin door anderen te dwingen?’. De betrouwbaarheid gemeten door middel van Cronbach’s alfa bedroeg .91.

Om prosociale strategieën te meten zijn acht vragen gesteld, waaronder de vraag ‘Welke kinderen nodigen andere kinderen uit om zo hun zin te krijgen?’. De vijf items van Olthof et al. (2011) zijn aangevuld met drie extra items. Deze items zijn geformuleerd op basis van literatuur over *resource control* en betreffen het overhalen van anderen door hen te enthousiasmeren, uitleg te geven, en adviezen of suggesties te geven. De betrouwbaarheid gemeten door middel van Cronbach’s alfa was .87.

Om de score op coërcief en sociaal strategiegebruik te berekenen is gebruik gemaakt van de som van de ontvangen *ratings* op de betreffende items gedeeld door het aantal nominatoren.

Indeling in *resource control* typen. Voor de indeling in *resource control* typen is de procedure van Hawley (2003) gebruikt. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen coërcieve controllers, prosociale controllers, bistrategen, typicals en non-controllers (Hawley, 2007). Doordat er maar een gering aantal leerlingen tot de coërcieve controllers ($n=14$) en prosociale controllers ($n=12$) behoorden, zijn deze typen buiten beschouwing gelaten en heeft deze studie zich gericht op de bistrategen ($n=42$), typicals ($n=60$) en de non-controllers ($n=33$).

Resource control. Om *resource control* te meten is er gebruik gemaakt van *peerratings*. De respondenten kregen negen vragen voorgelegd, bijvoorbeeld: ‘Welke leerlingen in de klas krijgen meestal hun zin?’ Van de negen items waren er zes afkomstig van Olthof en collega’s (2011). De andere items zijn gebaseerd op de literatuur over *resource control* en status in de groep en betreffen dingen bedenken die anderen leuk vinden en waar anderen aan mee willen doen, anderen overtuigen, en omgang met populaire klasgenoten. Om de *resource control* te berekenen is gebruik gemaakt van de som van de ontvangen ratings op de betreffende items gedeeld door het aantal nominatoren. De betrouwbaarheid gemeten door middel van Cronbach’s alfa was 0.91.

Perceived popularity en peer regard. Deze zijn aan de hand van *peer* nominaties gemeten. De respondenten kregen voor *perceived popularity* twee vragen voorgelegd, namelijk ‘Welke kinderen in jouw klas zijn populair?’ en ‘Welke kinderen in jouw klas zijn juist niet populair?’ (Cillessen & Mayeux, 2004). Voor ieder kind werd het aantal ontvangen nominaties op populair en impopulair berekend.

Om *peer regard* te meten werden een tweetal vragen gesteld: ‘Welke kinderen in de klas vind jij het aardigst?’ en ‘Welke kinderen vind jij het onaardigst?’ (Coie, Dodge, &

Coppotelli, 1982). Voor ieder kind werd het aantal ontvangen nominaties op aardig en onaardig berekend.

Voor zowel *perceived popularity* als *peer regard* is het totale aantal ontvangen nominaties op iedere vraag gestandaardiseerd per klas (z-scores). Vervolgens zijn de verschillen berekend en nogmaals gestandaardiseerd per klas om de interpretatie te vereenvoudigen (LaFontana & Cillessen, 2002). Een gestandaardiseerde score boven de nul staat voor meer populair c.q. aardig en een score onder de nul voor minder populair ofwel onaardig.

Psychosociale vaardigheden: De psychosociale vaardigheden van de brugklassers zijn gemeten door middel van de Vragenlijst Psychosociale Vaardigheden (VPV; Van der Ploeg & Scholte, 2013). De VPV is ontworpen om de psychosociale vaardigheden te bepalen van kinderen in de leeftijd van 9 tot en met 18 jaar. De VPV bestaat uit 36 stellingen op het gebied van: interpersoonlijke vaardigheden en intrapersonlijke vaardigheden. De psychometrische kwaliteiten van de VPV zijn beoordeeld door de COTAN (Egberink, Janssen, & Vermeulen, 2015). Hieruit is naar voren gekomen dat de betrouwbaarheid als goed beoordeeld wordt en de begripsvaliditeit voldoende is. De criteriumvaliditeit is als onvoldoende beoordeeld omdat het onderzoek hiernaar nog te beperkt is. In dit onderzoek is alleen de schaal intrapersonlijke vaardigheden³ gebruikt.

Intrapersonlijke vaardigheden. Onder de schaal intrapersonlijke vaardigheden vallen de sub-schalen: Zelfsturing en Zelfbewustzijn, ieder bestaande uit 9 items. Zelfsturing is het vermogen dat een persoon bezit om het gedrag te sturen en te beïnvloeden. Hierbij zijn vragen gesteld zoals 'Ik kan mijn aandacht goed bij de les/taak houden'. Zelfbewustzijn is de beleving van eigen identiteit op het gebied van doen, denken, voelen en ervaringen. Hierbij zijn vragen gesteld zoals 'Ik sta open voor kritiek en commentaar'. Om de score van de respondent per sub-schaal te berekenen is gebruik gemaakt van totaalscores. De betrouwbaarheid is gemeten door middel van Cronbach's alfa. Deze bedroeg .83 voor zelfsturing en .78 voor zelfbewustzijn.

Sociale manipulatie. Voor het meten van sociale manipulatie is gebruik gemaakt van een sub-schaal van de Social Skills Inventory die wordt gemeten door middel van zelfrapportage (Riggio, 1986). Er zijn drie stellingen aan de respondenten voorgelegd, namelijk 'Het lukt mij niet altijd om de waarheid te spreken', 'Als het moet gebruik ik andere mensen om mijn zin te krijgen' en 'Soms heb ik het gevoel dat ik me niet hoeft te houden aan

³ Marjolein de Vet (2015) heeft in haar masterthesis op interpersoonlijke vaardigheden gericht.

de regels en afspraken die voor andere mensen gelden'. De antwoorden zijn op een 5-puntschaal gemeten waarbij men kon aangeven in hoeverre de bewering op hun van toepassing was ('helemaal niet mee eens' (1); 'niet mee eens' (2); 'tussenin' (3); 'niet mee oneens' (4); 'helemaal mee eens' (5)). Er is een stelling uitgehaald om de betrouwbaarheid te vergroten, namelijk 'Het lukt mij niet altijd om de waarheid te spreken'. Sociale manipulatie is aan de hand van totaalscores berekend (Cronbach's alfa = .60; $r = .44$).

Resultaten

In het huidige onderzoek is gebruik gemaakt van twee éénweg MANOVA'S en een ANOVA. Om te controleren of bistrategen inderdaad hoger scoren dan de andere typen (non-controllers en typicals), zijn de drie groepen door middel van een éénweg MANOVA vergeleken qua sociale status (mate van *resource control*, *perceived popularity* en *peer regard*). Vervolgens zijn de drie *resource control* groepen, met behulp van een tweede éénweg MANOVA, vergeleken qua intrapersoonlijke vaardigheden, te weten 'zelfsturing' en 'zelfbewustzijn'. Aan de hand van een ANOVA zijn de sociaal manipulatieve vaardigheden gemeten.

Tabel 1 laat de correlaties (Pearson product-moment correlatiecoëfficiënten) tussen de afhankelijke variabelen zien. Hieruit blijkt dat '*perceived popularity*' en '*resource control*' de hoogste positieve correlatie hebben ($r = .70$), gevolgd door 'zelfbewustzijn' en 'zelfsturing' ($r = .63$). 'Zelfsturing' en 'sociale manipulatie' hebben de hoogste negatieve correlatie ($r = -.50$), gevolgd door 'zelfbewustzijn' en 'sociale manipulatie' ($r = -.44$). Daarnaast blijkt dat '*resource control*' en '*perceived popularity*' beide negatief correleren met intrapersoonlijke vaardigheden (zelfsturing en zelfbewustzijn). De correlaties tussen de afhankelijke variabelen mogen niet hoger zijn dan .8 omdat de variabelen dan te veel samenhangen waardoor ze niet meer individueel te interpreteren zijn. In tabel 1 zijn de Pearsons Correlatiecoëfficiënten weergegeven, uit de tabel komt naar voren dat er geen afhankelijke variabelen samengevoegd hoeven te worden, omdat alle correlaties kleiner dan .8 zijn (Field, 2013).

Tabel 1.

Pearsons product-moment Correlatiecoëfficiënten tussen de Afhankelijke Variabelen.

Variabelen	1.	2.	3.	4.	5.	6.
1. Resource control	-					
2. Perceived popularity	.70**	-				
3. Peer regard	.06	.28**	-			
4. Sociale manipulatie	.23**	.29**	-.00	-		
5. Zelfsturing	-.19*	-.28**	-.02	-.50**	-	
6. Zelfbewustzijn	-.24**	-.20*	.26**	-.44**	.63**	-

Noot. * $p < .05$ ** $p < .01$

Sociale status

Omdat ‘*resource control*’ erg scheef verdeeld was, is deze variabele met behulp van de RANKIT-procedure getransformeerd (Salmivalli & Helteenvuori, 2007; Salmivalli & Voeten, 2004). Hierdoor werd de scheefheid voldoende gereduceerd. Uit de MANOVA blijkt dat er een significant multivariaat hoofdeffect van de groepen te zien is (Wilk’s Lambda=.38, $F(6,260)=26,70, p<.001, \eta^2_p=.38$). De resultaten van de univariate analyses en de gemiddelde scores per groep staan in tabel 2 weergegeven. De F-waarden zijn voor alle variabelen significant. Volgens Field (2013) is er sprake van een kleine effectgrootte (η^2_p) bij een resultaat van .01, een medium effect bij .06 en een groot effect bij .14. In tabel 2 is zichtbaar dat bij de meeste afhankelijke variabelen sprake is van een groot effect. ‘*Resource control*’ laat het grootste effect zien gevolgd door ‘*perceived popularity*’; beide effectgroottes gelden als groot (Field, 2013). ‘*Peer regard*’ laat een medium tot groot effect zien.

Tabel 2.

Sociale dominantie als functie van strategiegebruik en ANOVA resultaten

	Bistrategen (<i>n</i> = 42)	Non-controllers (<i>n</i> = 33)	Typicals (<i>n</i> = 60)	<i>F</i> (2,132)	η^2_p
1. <i>Resource control</i>	.91 (.76)	-.93 (.78)	-.12 (.65)	62.46***	.49
2. <i>Perceived popularity</i>	.56 (.87)	-.50 (.79)	-.11 (.96)	14.00***	.18
3. <i>Peer regard</i>	-.57 (1.17)	.17 (.59)	.30 (.89)	11.57***	.15

Noot. ** $p<.01$ *** $p<.001$

Er is gebruik gemaakt van de Games-Howell procedure voor paarsgewijze vergelijkingen om de groepen onderling te vergelijken. Hieruit komt naar voren dat bistrategen inderdaad de meeste *resource control* hebben, meer dan typicals en non-controllers (p 's<.001). Typicals hebben meer *resource control* dan non-controllers ($p<.001$). Daarnaast blijken bistrategen zoals verwacht meer *perceived popularity* te hebben dan non-controllers en typicals (p 's<.001). Er is geen significant verschil gevonden tussen non-controllers en typicals. Ten slotte blijkt, anders dan verwacht, dat typicals meer *peer regard* hebben dan bistrategen. Tussen ‘bistrategen en non-controllers’ en ‘typicals en non-controllers’ zijn geen significante verschillen gevonden.

Intrapersoonlijke vaardigheden

Uit de MANOVA blijkt dat er een significant multivariaat hoofdeffect van de groepen te zien is (Wilk’s Lambda=.89, $F(6,260)=2.64, p<.01, \eta^2_p=.06$). Vervolgens is er gekeken

naar de univariate variantie analyses. De resultaten zijn in tabel 3 weergegeven. De groepen verschilden niet significant op ‘zelfsturing’, maar wel op ‘zelfbewustzijn’. Bij ‘zelfbewustzijn’ is er sprake van een middel effect.

Tabel 3.

Intrapersoonlijke vaardigheden als functie voor strategiegebruik en MANOVA resultaten voor het effect.

	Bistrategen (<i>n</i> = 42)	Non-controllers (<i>n</i> = 33)	Typicals (<i>n</i> = 60)	<i>F</i> (2.132)	η^2_p
1. Zelfsturing	-.12 (1.03)	.15 (1.03)	-.00 (.95)	.68	.01
2. Zelfbewustzijn	31.86 (4.65)	35.18 (4.79)	34.25 (4.13)	5.87**	.08

Noot. ** $p < .01$ *** $p < .001$

De Tukey procedure voor paarsgewijze vergelijkingen liet zien dat op het gebied van ‘zelfbewustzijn’, in tegenstelling tot verwacht, non-controllers meer zelfbewustzijn hebben dan bistrategen ($p < .01$). Tussen ‘typicals en bistrategen’ zijn significante verschillen gevonden.

Sociale manipulatie

Uit de data kwam naar voren dat de afhankelijke variabele ‘sociale manipulatie’ niet normaal verdeeld was. Om de scheefheid van deze variabele te beperken is deze getransformeerd met behulp van de RANKIT-procedure (Salmivalli & Voeten, 2004). Hierdoor is de scheefheid voldoende gereduceerd. Uit de ANOVA blijkt dat er geen significante verschillen zijn voor sociale manipulatie. De Tukey procedure voor paarsgewijze vergelijkingen liet zien dat er wel een trend waarneembaar ($p = 0,1$) is. Dit komt overeen met de verwachting dat bistrategen meer gebruik maken van sociale manipulatie dan typicals en non-controllers ($p = .137$). De resultaten zijn in tabel 4 weergegeven.

Tabel 4.

Sociale manipulatie als functie voor strategiegebruik en ANOVA resultaten voor het effect

	Bistrategen (<i>n</i> = 42)	Non-controllers (<i>n</i> = 33)	Typicals (<i>n</i> = 60)	<i>F</i> (2.132)	<i>p</i>
Sociale manipulatie	.14 (.97)	-.27 (.87)	.09 (.92)	2.13	.123

Conclusie en Discussie

In huidig onderzoek stond de vraag centraal of bistrategische brugklassers betere intrapersoonlijke en sociaal manipulatieve vaardigheden hebben dan andere *resource control*

groepen. Het onderzoek richtte zich op brugklassers omdat de sociale hiërarchie opnieuw wordt vastgesteld als kinderen in een nieuwe school komen (Pellegrini & Long, 2002). Om een hoge sociale status (*resource control* en *percieved popularity*) te krijgen wordt er gebruik gemaakt van strategieën. Vermoed werd dat bistrategen meer psychosociale vaardigheden zouden hebben dan andere *resource control* groepen aangezien zij van zowel coërcieve als prosociale strategieën gebruik maken, de meeste status hebben en sociaal aantrekkelijk zijn (referentie naar Hawley). Om dit vermoeden te toetsen zijn de bistrategen met non-controllers en typicals vergeleken qua sociale status (*resource control* en *perceived popularity*) en *peer regard*. Vervolgens is getoetst of bistrategen over meer intrapersonlijke vaardigheden beschikken. Als laatste is gekeken of zij hoog scoren op het gebruik van sociale manipulatie.

Uitgaande van resultaten uit andere studies werd voorafgaand aan dit onderzoek verwacht dat bistrategen een hogere sociale status (*resource control* en *perceived popularity*) hebben dan de andere *resource control* groepen, namelijk non-controllers en typicals (Hawley, 1999; Hawley, 2008; Olthof et al., 2011). Aan deze verwachting werd voldaan. Volgens de Resource Control Theory (RCT; Hawley, 1999) maken bistrategen gebruik van zowel coërcieve als prosociale strategieën om een hoge sociale status te krijgen.

Hawley (2007) stelt dat bistrategen een hoge mate van sociale acceptatie hebben. Voorafgaand aan dit onderzoek werd daarom verwacht dat bistrategen meer sociaal geaccepteerd worden dan non-controllers en typicals. Aan deze verwachting werd niet voldaan: typicals worden meer sociaal geaccepteerd dan bistrategen en non-controllers. Dit komt overeen met eerdere studies waaruit naar voren is gekomen dat kinderen die populair zijn niet per definitie sociaal geaccepteerd worden (Lafontana & Cillessen, 1998; Parkhurst & Hopmeyer, 1998; Andreou, 2006; Mayeux, Houser, & Dyches, 2011). Een verklaring hiervoor kan zijn dat bistrategen agressie en manipulatie gebruiken op een wijze die sociaal acceptabel is. Hierdoor zijn ze populair maar worden zij niet sociaal geaccepteerd.

Voorgaande studies veronderstellen dat een hoge sociale status en het toepassen van sociale strategieën samen gaat met goede psychosociale vaardigheden (Hawley, 2007; Otlhof et al., 2011; Warden & Mackinnon, 2003). Hierdoor werd verwacht dat bistrategen over meer intrapersonlijke vaardigheden (zelfsturing en zelfbewustzijn) beschikken dan non-controllers en typicals (Wargo Aikins & Litwack, 2011). Aan deze verwachting werd niet voldaan. Er werden geen significante verschillen voor zelfsturing gevonden. Wel kwam naar voren dat de groepen verschilden qua zelfbewustzijn maar het bleek dat bistrategen juist minder zelfbewustzijn hebben dan non-controllers. Een verklaring hiervoor kan zijn dat bistrategen meer gebruik maken van coërcieve strategieën (sociale manipulatie) om gedrag te

sturen en te beïnvloeden dan prosociale strategieën (zelfsturing en zelfbewustzijn). Daarnaast zijn bistrategen zich waarschijnlijk minder bewust van eigen gedachten, handelen en gevoel dan werd verwacht.

Ten slotte werd verwacht dat bistrategen meer gebruik maken van sociale manipulatie, dan non-controllers en typicals. In huidig onderzoek kwamen er echter geen significante verschillen naar voren. Er werd wel een trend zichtbaar waarbij bistrategen meer gebruik maken van sociale manipulatie dan non-controllers. Dit komt overeen met literatuur waar naar voren komt dat bistrategen sociaal manipulatieve vaardigheden gebruiken om een hogere status te krijgen. Bistrategen overschaduwden het agressieve gedrag door gebruik te maken van prosociale strategieën waardoor zij alsnog een hoge status krijgen (Hawley, 2002; Hawley, 2007). Aangezien er een schaal uit de *Social Skills* vragenlijst van Riggio (1986) is weggelaten, is het mogelijk dat er een significant effect waarneembaar is als de gehele vragenlijst wordt afgenomen.

Sterke punten. Dit onderzoek is vernieuwend aangezien er in dit onderzoek onderscheid wordt gemaakt tussen strategiegebruik, status (*resource control* en *perceived popularity*) en intrapersonlijke en sociaal manipulatieve vaardigheden. Hawley maakt dit onderscheid echter niet in haar onderzoek. Daarnaast is strategiegebruik op een strengere manier gemeten dan hoe Hawley strategiegebruik meet (Olthof et al., 2011). Een ander sterk punt is dat de vragenlijst op verschillende middelbare scholen in Nederland is afgenomen met variërende niveaus. Dit heeft voor een grote diversiteit gezorgd waardoor de steekproef een goede weergave van de populatie is. Verder is er gebruik gemaakt van meerdere meetprocedures zoals *peer nominaties*, *peerratings* en zelfrapportages. Het gebruik van meerdere meetinstrumenten kan volgens Evers en collega's (2009-2012) leiden tot betrouwbare en valide resultaten.

Beperkingen. Naast de sterke punten zijn er ook een aantal beperkingen te noemen voor het huidige onderzoek. De resultaten zijn gebaseerd op vrij kleine steekproeven, hierdoor is het moeilijk om de resultaten te generaliseren. Daarnaast zijn de testen afgenomen door verschillende testleiders. Dit kan een kleine invloed hebben op de resultaten aangezien er verschillen kunnen zijn in de afname procedure. Ten slotte is er geen verschil gemaakt in sekse. Wellicht zijn er uiteenlopende resultaten te vinden voor jongens en meisjes.

Vervolgonderzoek. Verder onderzoek kan aan de hand van aanvullende dataverzameling, de steekproefgrootte uitbreiden waardoor de resultaten beter te generaliseren zijn. Daarnaast kan vervolgonderzoek zich richten op het verschil tussen sekse. Wellicht bestaan er interessante verschillen tussen jongens en meisjes. Ten slotte kan er een

longitudinaal onderzoek worden gestart door de eerder onderzochte brugklassers in de hogere klassen te blijven onderzoeken. Mogelijk verandert de positie en sociale status.

Conclusie. Er kan worden geconcludeerd dat bistrategen een hogere sociale status (*resource control* en *perceived popularity*) hebben dan non-controllers en typicals. Ondanks de hoge sociale status worden zij niet sociaal geaccepteerd door hun leeftijdsgenoten. Daarnaast beschikken zij over weinig intrapersonlijke vaardigheden. Bistrategen maken wel meer gebruik van sociale manipulatie, om een hoge status te verkrijgen, dan typicals. Dit betekent dat bistrategen mogelijk in verhouding meer gebruik maken van coërcieve (agressieve) strategieën dan prosociale strategieën. Wellicht weten zij de het agressieve gedrag te overschaduwen met prosociale strategieën, waardoor ze over het algemeen een hoge sociale status hebben. Hoewel Bistrategen een hoge positie in de klas hebben, zijn ze niet geliefd bij hun leeftijdsgenoten en beschikken ze over minder intrapersonlijke vaardigheden dan voorheen werd gedacht.

Literatuurlijst

- Andreou, E. (2006). Social Preference, Perceived Popularity and Social Intelligence: Relations to Overt and Relational Aggression. *School Psychology International* 27, 339–351. doi: 10.1177/0143034306067286
- Bruyn, E. H. de, Cillessen, A. H. N., & Wissink, I. B. (2010). Associations of peer acceptance and perceived popularity with bullying and victimization in early adolescence. *Journal of Early Adolescence*, 30, 543–566. doi:10.1177/0272431609340517
- Cillessen, A. H. N., & Mayeux, L. (2004). From censure to reinforcement: Developmental changes in the association between aggression and social status. *Child Development*, 75, 147-163. doi:10.1111/j.1467-8624.2004.00660.x
- Coie, J. D., Dodge, K. A., & Coppotelli, H. (1982). Dimensions and types of social status: A cross-age perspective. *Developmental Psychology*, 18, 557–570. doi:10.1037/0012-1649.18.4.557

- Dhont, K., Hodson, G., Costello, K., & MacInnis, C. C. (2012). Social dominance orientation connects prejudicial human–human and human–animal relations. *Journal of Experimental Social Psychology, 48*, 543–549.
doi:dx.doi.org/10.1016/j.jep.2013.12.020
- Egberink, I. J. L., Janssen, N. A. M., & Vermeulen, C.S.M. (2015). *COTAN Documentatie* (www.cotandocumentatie.nl). Amsterdam: Boom test uitgevers.
- Evers, A., Egberink, I. J. L., Braak, M. S. L., Frima, R. M., Vermeulen, C. S. M., & Vliet-Mulder, J. C. (2009-2012). *COTAN Documentatie*. Amsterdam: Boom test uitgevers.
- Field, A. (2013). *Discovering statistics using SPSS* (4th ed.). London: Sage. ISBN: 978-1-44624-918-51
- Gravetter, F. J., & Wallnau, L. B. (2013). *Statistics for the behavioral sciences, 9th edition*. London: Thomson Wadsworth.
- Hawley, P. H. (1999). The ontogenesis of social dominance: A strategy-based evolutionary perspective. *Developmental Review, 19*, 97-132. doi:10.1006/drev.1998.0470
- Hawley, P. H. (2003). Prosocial and coercive configurations of resource control in early adolescence: A case for the well-adapted machiavellian. *Merrill-Palmer Quarterly, 49*, 279–309. doi:10.1353/mpq.2003.0013
- Hawley, P. H. (2007). Social Dominance in Childhood and Adolescence: Why Social Competence and Aggression May Go Hand in Hand. In Little, T.D., Rodkin, P.C., & Hawley, P.H. (Red.), *Aggression and Adaptation: The Bright Side to Bad Behavior*. Mahwah: Erlbaum Associates Publishers
- Hawley, P. H. (2008). Competition and social and personality development: Some consequences of taking Darwin seriously. *Anuario de Psicología, 39*, 193-208.
- Hawley P. H., Little, T. D., & Card, N. A. (2008). The myth of the alpha male: A new look at dominance-related beliefs and behaviors among adolescent males and females. *International Journal of Behavioral Development, 32*, 76–88.
doi:10.1177/0165025407084054
- Hawley, P. H., Little, T. D., & Rodkin, P. C. (2007). Aggression and adaptation. *The bright side to bad behavior*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Kenneth, M. W., Bradley C. P., & Karalyn T. M. (2011). Development and Validation of a Teacher Report Measure for Assessing Social-Emotional Strengths of Children and Adolescents. *School Psychology Review, 40*(2), 226–241.
- LaFontana, K. M., & Cillessen, A. H. N. (2002). Childrens stereotypes of popular and

- unpopular peers: A multi method assessment. *Developmental Psychology*, 38, 635–647. doi:10.1037/0012-1649.38.5.635
- Luther, S. S., & McMahon, T. J. (1996). Peer reputation among innercity adolescents: Structure and correlates. *Journal of Research on Adolescence*, 6, 581-603.
- Merrell, K. W., Cohn, B. P., & Tom, K. M. (2011). Development and Validation of a Teacher Report Measure for Assessing Social-Emotional Strengths of Children and Adolescents. *School Psychology Review*, 40, 226-241.
- Newcomb, A. F., Bukowski, W. M., & Pattee, L. (1993). Children's peer relations: A meta-analytic review of popular, rejected, neglected, controversial and average sociometric status. *Psychological Bulletin*, 113, 99-128. doi:10.1037/0033-2909.113.1.99
- Olthof, T., Goossens, F. A., Vermande, M. M., Aleva, E. A., & Van der Meulen, M. (2011). Bullying as strategic behavior: Relations with desired and acquired dominance in the peer group. *Journal of School Psychology*, 3, 339–359. doi:10.1016/j.jsp.2011.03.003
- Parkhurst, J. T., & Hopmeyer, A. (1998). Sociometric Popularity and Peer-Perceived Popularity. *The Journal of Early Adolescence*, 18, 125-144. doi:10.1177/0272431698018002001
- Pellegrini, A. D., & Bartini, M. (2001). Dominance in early adolescent boys: Affiliative and aggressive dimensions and possible functions. *Merril-Palmer Quarterly*, 47, 142-163. doi:10.1353/mpq.2001.0004
- Pellegrini, A. D., Van Ryzin, M. J., Roseth, C. J., & Solberg, D. W., (2011). Popularity as a Form of Social Dominance. In A. H. Cillessen, D. Schwartz, & L. Mayeux (Eds.), *Popularity in the peer system* (pp. 123–138). New York, NY: Guilford Press.
- Riggio, R. E. (1986). Assessment of Basic Social Skills. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51, 649-660. doi:10.1037/0022-3514.51.3.649
- Rose, A. J., Swenson, L. P., & Waller, E. M. (2004). Overt and relational aggression and perceived popularity: Developmental differences in concurrent and prospective relations. *Developmental Psychology*, 40, 378-387. doi:10.1037/00121649.40.3.378
- Salmivalli, C., & Helteenvuori, T. (2007). Reactive, but not proactive aggression predicts victimization among boys. *Aggressive Behavior*, 33, 198-206. doi:10.1002/ab.20210
- Salmivalli, C., & Voeten, M. (2004). Connections between attitudes, group norms,

and behaviours associated with bullying in schools. *International Journal of Behavioral Development*, 28, 246-258. doi:10.1080/01650250344000488

Vaillancourt, T., & Hymel, S. (2006). Aggression and social status: The moderating roles of sex and peer-valued characteristics. *Aggressive Behavior*, 32, 396-408. doi:10.1002/ab.20138

Van der Ploeg, J. D., & E. M. Scholte (2013). *Vragenlijst Psychosociale Vaardigheden (VPV)*. Houten: Bohn Stafleu Van Loghum. ISBN:978903199469

Warden, D., & Mackinnon, S. (2003). Prosocial children, bullies and victims: An investigation of their sociometric status, empathy and social problem-solving strategies. *British Journal of Developmental Psychology*, 21, 367-385. doi:10.13482F026151003322277757

Wargo Aikins, J., & Litwack, S. D. (2011). Prosocial skills, social competence, and popularity.

In Cillessen, A. H. N., Schwartz, D., & Mayeux, L. (Eds.), *Popularity in the peer system*. (pp. 140-159). New York: Guilford Press.